

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1967-1968

1 FEBRUARI 1968

WETSVOORSTEL

tot oprichting van een Nationaal Instituut
voor Fundamenteel Wetenschappelijk Onderzoek.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Buiten de kredieten die de Staat aan de universiteiten besteedt, kent hij ook elk jaar belangrijke bedragen toe aan Fondsen voor aanmoediging van het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Het Nationaal Fonds voor wetenschappelijk onderzoek, dat de studiebeurzen voor het betalen van het doctoraat en individuele research-opdrachten financiert, krijgt op grond van de desbetreffende wet een jaarlijkse subsidie ten belope van 10 % van de aan de beide Rijksuniversiteiten verleende gewone kredieten. Het Fonds voor collectief fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, het Fonds voor geneeskundig wetenschappelijk onderzoek en het Interuniversitair Instituut voor kernonderzoek, die collectieve programma's voor fundamenteel onderzoek financieren, krijgen subsidies waarvan het bedrag niet door de wet wordt vastgesteld, maar die samen meer dan het dubbel van de aan het Nationaal Fonds verleende subsidies bedragen. Het totale aldus toegekende krediet — meer dan 400 miljoen in 1967 — neemt elk jaar toe.

Het Nationaal Fonds voor wetenschappelijk onderzoek is een instelling van openbaar nut. In 1928 is het opgericht met de steun van Koning Albert, die intuïtief aanvoelde dat het wetenschappelijk onderzoek een belangrijke rol voor de toekomst van België zou spelen. Dat Fonds heeft baanbrekend werk verricht en op zijn privaat terrein blijft zijn actie belangrijk. De andere drie Fondsen worden beheerd door het Nationaal Fonds voor wetenschappelijk onderzoek, maar zij zijn ervan onderscheiden. Krachtens een met de Regering gesloten overeenkomst heeft het N.F.W.O. er mede ingestemd dat die Fondsen aan een zekere vorm van Staatstoezicht worden onderworpen.

Doordat echter het belang van de wetenschap voor de culturele, economische en sociale vooruitgang van ons land steeds toeneemt en de Staat daar steeds grotere bedragen dient aan te besteden, is het sedert enkele jaren duidelijk geworden dat alles wat voor het fundamenteel onderzoek wordt verricht, moet worden geïntegreerd in een wetenschapsbeleid waarover tussen de autoriteiten en de ver-

Chambre des Représentants

SESSION 1967-1968

1er FÉVRIER 1968

PROPOSITION DE LOI

créant un Institut National
de la Recherche Scientifique Fondamentale.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Outre les crédits qu'il consacre aux universités, l'Etat octroie chaque année des sommes importantes à des Fonds d'encouragement à la recherche scientifique fondamentale. Le Fonds national de la recherche scientifique, qui accorde des bourses de doctorat et des mandats individuels de recherche, reçoit en vertu de la législation une subvention annuelle correspondant à 10 % des crédits ordinaires octroyés aux deux universités de l'Etat. Le Fonds de la recherche scientifique fondamentale collective, le Fonds de la recherche scientifique médicale et l'Institut interuniversitaire des sciences nucléaires, qui soutiennent des programmes collectifs de recherche fondamentale, reçoivent des subventions dont le montant n'est pas fixé par la loi mais qui représentent ensemble une somme double de celle octroyée au Fonds national. Le total des crédits ainsi accordés, qui est de plus de 400 millions pour 1967, s'accroît chaque année.

Le Fonds national de la recherche scientifique est un établissement d'utilité publique. Créé en 1928 avec l'appui du roi Albert qui avait eu l'intuition de l'importance que revêtirait la recherche scientifique pour l'avenir du pays, il a joué un rôle de pionnier et il continue à exercer une action importante dans le cadre privé qui est le sien. Quant aux trois autres Fonds, ils sont gérés par le F.N.R.S. mais ils ne se confondent pas avec lui. Par convention signée avec le Gouvernement, le F.N.R.S. a consenti que ces Fonds soient soumis à certaines modalités d'une tutelle de l'Etat.

Cependant, l'importance croissante de la science pour le progrès culturel, économique et social du pays et les sommes de plus en plus considérables que l'Etat est amené à lui consacrer ont fait apparaître, depuis plusieurs années, la nécessité d'intégrer l'effort qui s'accomplit en faveur de la recherche fondamentale dans une politique scientifique, concertée entre les pouvoirs publics et les représentants des

tegenwoordigers van de wetenschappelijke, economische en sociale kringen overleg wordt gepleegd. Dat beleid wordt uitgewerkt in het kader en volgens de werkwijze welke zijn vastgesteld bij het koninklijk besluit van 16 september 1959. Maar vervolgens moet het de instellingen stimuleren, welke tot taak hebben de nodige steun te verlenen voor de research-programma's. Zulks houdt in dat tussen de Staat en die instellingen een nauwere band dan thans moet bestaan.

Het komt ons derhalve noodzakelijk voor de financiering van het fundamenteel onderzoek toe te vertrouwen aan een instelling die, zoals dat voor het industrieel en agrarisch onderzoek het geval is met het I. W. O. N. L., haar statuten krijgt van een wet en onderworpen zal zijn aan het bepaalde in de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

Toelichting bij de artikelen.

Artikel 1 voorziet in de oprichting van het Instituut en onderwerpt het aan de door de wet van 16 maart 1954 voor de instellingen van categorie B vastgestelde controle-regelen.

Die controle moet worden uitgeoefend door de Minister onder wie de bevordering van het fundamenteel onderzoek ressorteert, dit is, in de huidige regeringsstructuur, de Minister van Nationale Opvoeding.

Nochtans wordt voorzien in diverse maatregelen om bij die controle de Ministers van Volksgezondheid en van Economische Zaken te betrekken voor de takken van onderzoek die hen aanbelangen, met name de geneeskunde, resp. de kernwetenschappen.

Artikel 2 omschrijft het doel van het Instituut. De taak van het Instituut bestaat in het toekennen van studiebeurzen en subsidies voor onderzoek en in het uitvoeren van de research-programma's waartoe Ministers het initiatief hebben genomen.

Volgens de auteur van het onderhavige wetsvoorstel mogen de studiebeurzen slechts voor de derde cyclus worden toegekend. Ten aanzien van de research-programma's waartoe Ministers het initiatief nemen, zal het Instituut handelen als lasthebber van de Ministers. Het zal de teams kiezen waaraan de door die Ministers gevraagde onderzoeken moeten worden toevertrouwd, het zal daaraan de daartoe op de begroting van de Ministers uitgetrokken subsidie uitkeren, het zal er zich van vergewissen dat het werk wordt verricht volgens de gestelde eisen en het zal aan de Ministers het resultaat van de gevraagde onderzoeken mededelen. De actie van de Ministers zelf blijft vallen onder de toepassing van de door de uitvoerende macht verordende bepalingen (thans artikel 3 van het koninklijk besluit van 18 januari 1965 betreffende de financiering van programma's van collectief fundamenteel wetenschappelijk onderzoek).

De auteur van het wetsvoorstel meent ook dat het nuttig is de geest te preciseren waarin het Instituut zijn taak moet uitvoeren: geen ideologische discriminatie en billijke verdeling van de hulp en de toelagen onder de verschillende ideologische strekkingen en de grote nationale culturele gemeenschappen.

Artikel 3 neemt sommige bepalingen over, waarin het koninklijk besluit n° 86 van 11 november 1967 voorzien heeft met betrekking tot het I. W. O. N. L., met name de voorwaarden waaronder het Instituut zijn financiële hulp verleent.

Artikel 4 bepaalt de samenstelling van de raad van beheer.

milieux scientifiques, économiques et sociaux. Cette politique s'élabore dans le cadre et selon les procédures fixées par l'arrêté royal du 16 septembre 1959. Mais elle doit ensuite animer les organismes chargés de soutenir les programmes de recherche. Ceci implique un lien plus étroit qu'aujourd'hui entre l'Etat et ces organismes.

Dans ces conditions, il paraît désormais nécessaire de confier la charge de financer la recherche fondamentale à une institution qui, à l'instar de l'I. R. S. I. A. pour la recherche industrielle et agricole, tiendra ses statuts de la loi et sera soumise aux dispositions de la loi du 16 mars 1954 sur le contrôle de certains organismes d'intérêt public.

Commentaire des articles.

L'article 1 porte création de l'Institut et le soumet aux règles de contrôle prévues par la loi du 16 mars 1954 pour les organismes de la catégorie B.

Ce contrôle doit être exercé par le Ministre qui a la promotion de la recherche fondamentale dans ses attributions, c'est-à-dire dans l'organisation gouvernementale actuelle, le Ministre de l'Education nationale.

Diverses mesures sont cependant prévues pour associer à ce contrôle les Ministres de la Santé publique et des Affaires économiques, pour les disciplines qui les intéressent, notamment les disciplines médicales pour le premier et les sciences nucléaires pour le second.

L'article 2 délimite l'objet de l'Institut. Celui-ci se voit confier l'octroi des bourses et des subsides de recherches, ainsi que la gestion des programmes de recherche d'initiative ministérielle.

Dans l'esprit de l'auteur de la présente proposition de loi, les bourses ne devraient être accordées que pour le 3e cycle. A l'égard des programmes de recherche d'initiative ministérielle, l'Institut agira en qualité de mandataire des Ministres. Il choisira les équipes auxquelles doivent être confiées les recherches demandées par ces ministres, il leur accordera le financement prélevé à cette fin sur le budget des ministres, il s'assurera que le travail s'accomplit dans les conditions requises et il transmettra aux ministres le résultat des recherches demandées. Quant à l'action des Ministres eux-mêmes, elle restera régie par les dispositions arrêtées par le pouvoir exécutif (actuellement l'article 3 de l'arrêté royal du 18 janvier 1965 relatif au financement des programmes de recherche fondamentale collective).

L'auteur de la proposition de loi croit également utile de préciser l'esprit dans lequel l'Institut devra exercer sa mission: absence de discrimination idéologique et répartition équitable des aides et subventions entre les diverses tendances idéologiques et les grandes communautés culturelles nationales.

L'article 3 reprend certaines des dispositions que l'arrêté royal n° 86 du 11 novembre 1967 a prévues en ce qui regarde l'I. R. S. I. A. et notamment les conditions dans lesquelles l'Institut accorde ses aides financières.

L'article 4 détermine la composition du conseil de gestion.

Aangezien het een instelling van categorie B is, moeten de benoemingen door de Koning geschieden, wat elke aanwijzing *qualitate qua* van sommige leden — zoals dit het geval kan zijn in sommige particuliere instellingen — uitsluit.

De academische raden van de universiteiten en de academiën moeten hun kandidaten op dubbele lijsten voordragen. Anderzijds leek het wenselijk, gezien het onrechtstreeks belang van het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek voor het economisch en sociaal leven van het land, in een vertegenwoordiging van de representatieve organisaties van de werkgevers en werknemers te voorzien, zoals reeds het geval is voor het I. W. O. N. L.

Artikel 5 heeft betrekking op de financiering. Dit artikel draagt aan het Instituut alle begrotingsinkomsten over, die thans aan het N. F. W. O. en aan de erdoor beheerde fondsen afgedragen worden. Het machtigt het Instituut eveneens giften en legaten te ontvangen onder de door de wet ter zake bepaalde voorwaarden.

Artikel 6 bepaalt, met alle gewenste soepelheid, het maximumbedrag van de bijdrage van het Instituut in de financiering van collectieve research-programma's.

Artikel 7 brengt de wet van 2 augustus 1960 op de financiering van de vrije universiteiten en andere inrichtingen voor hoger onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek in overeenstemming met de bepalingen van dit wetsvoorstel.

S'agissant d'un établissement de catégorie B, les nominations seront faites par le Roi, ce qui exclut toute désignation *qualitate qua* de certains membres, comme ce peut être le cas dans des organismes privés.

Les conseils académiques des universités et les académies présenteront leurs candidats sur des listes doubles. Par ailleurs, il a paru souhaitable, vu l'importance que la recherche scientifique fondamentale représente indirectement pour la vie économique et sociale du pays, de prévoir une représentation des organisations représentatives des employeurs et des travailleurs, comme c'est déjà le cas pour l'I.R.S.I.A.

L'article 5 vise le financement. Cet article transfère à l'Institut l'ensemble des ressources budgétaires actuellement versées au F. N. R. S. et aux Fonds gérés par celui-ci. Il autorise également l'Institut à recevoir des dons et legs, dans les conditions fixées par la loi en ces matières.

L'article 6 établit, avec toute la souplesse requise, le plafond des interventions de l'Institut dans le financement des programmes collectifs de recherche.

L'article 7 met la législation du 2 août 1960 sur le financement des universités libres et autres institutions d'enseignement supérieur et de recherche en concordance avec les dispositions de la présente proposition de loi.

Th. LEFEVRE.

WETSVOORSTEL

A. — Het Instituut en het doel ervan.

Artikel 1.

§ 1. — Er wordt een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid opgericht onder de benaming van Nationaal Instituut voor Fundamenteel Wetenschappelijk Onderzoek (N. I. F. W. O.).

Het Instituut is gerangschikt in categorie B van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

§ 2. — De controle en het toezicht waarin die wet voorziet, worden uitgeoefend door de Minister tot wiens bevoegdheid de bevordering van het fundamenteel onderzoek behoort. Wanneer de vooruitgang van bepaalde takken van wetenschap de Ministers aanbelangt tot wier bevoegdheid de Volksgezondheid en de Economische Zaken behoren, worden dezen door eerstgenoemde Minister geraadpleegd voordat enige beslissing wordt genomen.

§ 3. — De Ministers tot wier bevoegdheid de Volksgezondheid en de Economische Zaken behoren, benoemen elk een gemachtigde met raadgevende stem bij het Instituut; de gemachtigden bemoeien zich niet met het toezicht.

PROPOSITION DE LOI

A. — De l'Institut et de son objet.

Article 1.

§ 1. — Il est créé un établissement public, doté de la personnalité civile et dénommé Institut National de la Recherche Scientifique Fondamentale (I. N. R. S. F.).

L'Institut est classé dans la catégorie B de la loi du 16 mars 1954 relative au contrôle de certains organismes d'intérêt public.

§ 2. — Le contrôle et la tutelle prévus par cette loi sont exercés par le Ministre ayant la promotion de la recherche fondamentale dans ses attributions. Lorsque le progrès de certaines disciplines intéresse les Ministres ayant la Santé publique ou les Affaires économiques dans leurs attributions, il consulte ceux-ci avant toute décision.

§ 3. — Les Ministres ayant la Santé publique et les Affaires économiques dans leurs attributions désignent chacun un délégué auprès de l'Institut, avec voix consultative; ces délégués ne s'immiscent pas dans la tutelle.

Art. 2.

§ 1. — Het doel van het Instituut is de aanmoediging van het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek in alle takken van wetenschap.

Daartoe kan het, binnen de perken van de begroting en onder de door de Koning bepaalde voorwaarden, beurzen en opdrachten voor onderzoek toekennen. Het kan, onder dezelfde voorwaarden, toelagen verlenen aan collectieve wetenschappelijke programma's, waartoe vorsers het initiatief nemen.

§ 2. — Het Instituut beheert, onder de door de Koning bepaalde voorwaarden, de programma's inzake fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, die gefinancierd worden op rechtstreeks initiatief van een of meer ministers.

§ 3. — Bij het vervullen van zijn opdrachten maakt het Instituut geen onderscheid naar gelang van de filosofische, godsdienstige of politieke strekking. Het zorgt met name voor een billijke verdeling van beurzen en toelagen onder de verschillende ideologische strekkingen alsmede onder de culturele volksgemeenschappen.

Art. 3.

De voorwaarden waaronder het Instituut zijn doel verwezenlijkt, worden vastgesteld bij een Ministerraad overlegd koninklijk besluit.

Dit besluit bepaalt met name :

- 1°) de administratieve structuur van het Instituut;
- 2°) de voorwaarden waaraan de bij het Instituut ingediende aanvragen om financiële tegemoetkomingen moeten voldoen;
- 3°) de voorschriften en de modaliteiten in verband met die tegemoetkomingen.

B. — De raad van beheer.

Art. 4.

Het Instituut wordt beheerd door een raad van beheer bestaande uit 18 door de Koning benoemde leden.

a) Acht leden worden benoemd uit een door de academieraden van de vier universiteiten voorgelegde dubbele lijst, naar rata van twee leden voor elke universiteit.

Voor de Vrije Universiteit van Brussel en voor de Katholieke Universiteit te Leuven moet één van die leden gekozen worden onder de kandidaten van het Nederlandse en de andere onder die van het Franse taalstelsel.

b) — Een lid wordt benoemd uit een door de « Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique » voorgelegde dubbele lijst;

— Een lid wordt benoemd uit een door de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België voorgelegde dubbele lijst;

— Een lid wordt benoemd uit een door de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België voorgelegde dubbele lijst;

— Een lid wordt benoemd uit een door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde van België voorgelegde dubbele lijst.

c) Drie leden worden benoemd uit een door de meest representatieve werkgeversorganisaties voorgelegde dub-

Art. 2.

§ 1. — L'Institut a pour objet d'encourager la recherche scientifique fondamentale en toutes disciplines.

A cette fin, il peut accorder, dans les limites budgétaires et dans les conditions fixées par le Roi, des bourses et des mandats de recherche. Il peut subventionner, dans les mêmes conditions, des programmes scientifiques collectifs dus à l'initiative des chercheurs.

§ 2. — L'Institut assume, dans les conditions fixées par le Roi, la gestion des programmes de recherche scientifique fondamentale financés à l'initiative directe d'un ou de plusieurs ministres.

§ 3. — Dans l'exercice de ses missions, l'Institut n'opère aucune discrimination philosophique, religieuse ou politique. Il assure notamment une répartition équitable des bourses et des subventions entre les diverses tendances idéologiques ainsi qu'entre les communautés culturelles nationales.

Art. 3.

Les conditions dans lesquelles l'Institut accomplit son objet sont fixées par arrêté royal délibéré en Conseil des Ministres.

Cet arrêté détermine notamment :

- 1°) la structure administrative de l'Institut;
- 2°) les conditions auxquelles doivent répondre les demandes d'intervention financière introduites auprès de l'Institut;
- 3°) les règles et modalités de ces interventions.

B. — Du conseil de gestion.

Art. 4.

L'Institut est géré par un conseil de gestion de 18 membres nommés par le Roi.

a) Huit membres sont nommés sur présentation d'une liste double par les conseils académiques des quatre universités, à raison de deux pour chacune de celles-ci.

Pour l'Université libre de Bruxelles et pour l'Université catholique de Louvain, un de ces membres sera choisi parmi les candidats appartenant au régime français et l'autre au régime néerlandais.

b) — Un membre est nommé sur présentation d'une liste double par l'Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique;

— Un membre est nommé sur présentation d'une liste double par la Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België;

— Un membre est nommé sur présentation d'une liste double par l'Académie Royale de Médecine de Belgique;

— Un membre est nommé sur présentation d'une liste double par la Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde van België.

c) Trois membres sont nommés sur présentation d'une liste double par les organisations les plus représentatives

bele lijst, en drie leden uit een door de meest representatieve werknemersorganisaties voorgedragde dubbele lijst.

Van de zes onder c) vermelde leden zijn drie Nederlandstalig en drie Franstalig.

C. — Financiering.

Art. 5.

In de financiering van het Instituut wordt voorzien door een subsidie ten belope van 30 % van de kredieten welke onder de gewone uitgaven van de begroting van Nationale Opvoeding voor de Rijksuniversiteiten zijn uitgetrokken.

De ten bate van het Instituut gedane schenkingen onder de levenden en bij testament worden door de Koning gemachtigd. Het bepaalde in de wet van 12 juli 1931 betreffende de voorlopige aanvaarding van bij akten gedane schenkingen onder de levenden zijn van toepassing.

Art. 6.

Behoudens in de door de Koning vastgestelde gevallen mag de financiering van de aan het initiatief der vorsers te danken collectieve research-programma's niet meer bedragen dan 80 % van de kosten van de desbetreffende onderzoeken.

Art. 7.

In artikel 2 van de wet van 2 augustus 1960 betreffende de tussenkomst van de Staat in de financiering van de vrije universiteiten en van diverse inrichtingen voor hoger onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek, gewijzigd bij artikel 62 van de wet van 9 april 1965 houdende diverse maatregelen voor de universitaire expansie, worden de woorden : « Nationaal Fonds voor het wetenschappelijk onderzoek... 10 % » vervangen door de woorden « Nationaal Instituut voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek... 30 % ».

Art. 8.

Deze wet treedt op 1 januari 1969 in werking.

25 januari 1968.

des employeurs, et trois membres sur présentation d'une liste double par les organisations les plus représentatives des travailleurs salariés.

Des six membres mentionnés au littéra c), trois seront d'expression française et trois d'expression néerlandaise.

C. — Financement.

Art. 5.

Le financement de l'Institut est assuré par une subvention égale à 30 % des crédits inscrits au titre des dépenses ordinaires du budget de l'Education nationale en faveur des universités de l'Etat.

Les libéralités entre vifs et testamentaires faites au profit de l'Institut sont autorisées par le Roi. Les dispositions de la loi du 12 juillet 1931, relatives à l'acceptation provisoire des libéralités faites par actes entre vifs, sont applicables.

Art. 6.

Sauf dans les cas déterminés par le Roi, le financement des programmes collectifs de recherche dus à l'initiative des chercheurs ne peut dépasser 80 % du coût de ces recherches.

Art. 7.

A l'article 2 de la loi du 2 août 1960 relative à l'intervention de l'Etat dans le financement des universités libres et de diverses institutions d'enseignement supérieur et de recherche scientifique, modifié par l'article 62 de la loi du 9 avril 1965 portant diverses mesures en faveur de l'expansion universitaire, les mots : « Fonds National de la Recherche Scientifique... 10 % » sont remplacés par les mots : « Institut National de la Recherche Scientifique Fondamentale ... 30 % ».

Art. 8.

La présente loi entre en vigueur le 1er janvier 1969.

25 janvier 1968.

Th. LEFEVRE.